

Piotrowo_2
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	szamotulski	
Gmina	Obrzycko	OB_PI_002
Miejscowość	Piotrowo	OB_PI_002

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	17.08.2013	Miejsce wykonania	Mieszkanie informatorki.
Czas trwania	2 h	Forma i wielkość	Brak informacji.
Przeprowadzający	T.P.	Komentarz	Brak nagrania.

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
OB_PI_002	K	89 l.		

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Po niemiecku było: Peterawe.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	Niemcy w okresie międzywojennym jak informatorka pamięta mieli własne, odrębne nazwy na poszczególne części wsi, np. Błota. (znajdowały się północny-zachód od wsi).
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Brak informacji.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne	
1.	<p>św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)</p> <p>Jak była dzieckiem, to tego nie pamięta. Potem jak dzieci chodziły do szkoły, to bawiły się we wróżby. Zabawa w szkole. Dawniej szkoła była w Zielonejgórze, najpierw 7-8 klasowa, a potem zostały tylko 3 klasy. Dzieci jeżdżą do szkoły</p>

		w Obrzycku. Wcześniej jeszcze była szkoła w Piotrowie.
2.	św. Marcina/11 listopada	Obchodzi się imieniny Marcina. I to tyle.
3.	Adwent	Adwent to czas przed Bożym Narodzeniem. Dawniej chodzono na roraty. Jest to czas oczekiwania na narodziny Chrystusa. Obecnie, to głównie dzieci chodzą z „lampionami” na roraty.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	Na Mikołaja to dzieciom św. Mikołaj przynosi słodycze i zostawia im w butach. Teraz to dzieci już dawno dorosłe. Obecnie może w miarę możliwości obdarzać wnuki i prawnuki.
5.	Wigilia	<p>Do kolacji wigilijnej siadamy pod wieczór, gdy „pojawi się pierwsza gwiazdka na niebie”. Pod białym obrusem musi znaleźć się siano. Dzielimy się opłatkiem. Na stole zawsze jest puste nakrycie, dla osoby która może przybyć na „wigilię”.</p> <ul style="list-style-type: none"> - czerwony barszcz z uszkami - śledź w śmietanie - śledź smażony - karp pieczony - groch z kapustą - pierogi z kapustą - kompot z suszonych owoców, jabłek, śliwek, gruszek - „makiełki” – bułka z makiem – „makiełki” - mak przygotowany na słodko, tak samo jak do makowca <p>Ciasta: pierniki; makowiec, sernik, pierniczki.</p> <p>Choinka – dawniej było to żywe drzewko ze świerku. Teraz mają sztuczną choinkę. Inni we wsi też mają sztuczne drzewko. Przynajmniej się nie sypie i nie ma w domu bałaganu. Niektórzy jednak ubierają nadal żywą choinkę, która dawniej była ubierana dzień przed wigilią, a czasami nawet w samą wigilię. Choinka stała tak długo, aż nie zaczynała mocno oblatywać z igieł (nie dłużej jak do 2 lutego – tak jak w kościele). Raczej krócej – do czasu kolędy. Wieszano się na choinkę cukierki, małe jabłuszka, pierniczki, łańcuchy, bombki</p>

		<p>z papieru, lametę oraz włos anielski, także orzechy. Dawniej też nie było elektrycznych lampek, tylko świece. Albo nie było wcale światełek.</p> <p>Jak była młodsza to chodziła na Pasterkę. Teraz to już nie ma zdrowia, aby tak długo wytrzymać w kościele. Młodzi chodzą. Należą do parafii w Obrzycku. O godzinie 22.00 jest pasterka w Słopanowie, a o północy w Obrzycku. Prezenty po kolacji zawsze przynosił i przynosi Gwiazdor. Z reguły ktoś przebierał ze sąsiadów albo z rodziny.</p> <p>Dawniej po kolacji wigilijnej chodziły po wsi „Gwiazdory” i śpiewali kolędy. Jeszcze sporadycznie pojawiają się w ostatnim czasie. Zaśpiewali kolędę i składali życzenia. Trzeba było dać im jakiś grosik, albo pierniki czy cukierki. Z reguły bawiły się w to dzieci szkolne.</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Przed wszystkim święta spędza się rodzinnie.
7.	Sylwester/Nowy Rok	Na sylwestra psococono się i „wystawiano z zawiasów furki, bramy oraz wynoszono je gospodarzom w inne miejsca. Nadal psocą, ale nie jest to w takim zakresie jak dawniej. Na Sylwestra organizowana jest zabawa.
8.	Trzech Króli	Chodzimy tego dnia do kościoła, jest to święto kościelne. Przyniesioną poświęconą tego dnia kredą, wypisuje się na drzwiach mieszkania, tych wejściowych (od wnętrza) imiona Trzech Króli: Kacpra, Melchiora i Baltazara oraz inicjały Nowego Roku.
9.	Kolędniczy	Nie pamięta aby kolędniczy chodzili.
10.	MB Gromnicznej	Do tego czasu stoją choinki w kościele. Na Gromniczną święci się świece, które zapalano dawniej powszechnie w czasie burzy. Zapalona gromnica miała chronić dom, gospodarstwo od uderzenia pioruna. Młodzi to już tego nie robią.
11.	Karnawał, tłusty	W karnawale organizowano dawniej zabawy. Teraz też Rada

	czwartek, koniec karnawału	<p>Sołeczka razem z OSP stara się zorganizować, 1-2 zabawy w okresie karnawału. Kiedyś to jeszcze istniało Koło Gospodyń Wiejskich. Teraz zabawy wyglądają inaczej niż kiedyś. Na pocz. wsi jest sala, która także istniała przed wojną. Obecnie jest własnością gminy. Tam organizowane są zabawy, dawniej wesela, czy inne uroczystości (komunie, stypy)</p> <p>Po wojnie i w latach późniejszych bardzo popularne były zabawy w okresie letnim, czy też w maju, które nazywało się majówkami; po kolei w każdej wsi; odbywały się na wolnym powietrzu; czasami wystarczyło, że ktoś tylko grał na akordeonie; bardzo często grał zespół na żywo.</p> <p>Kobiety spotykały się dawniej przy „darcu pierza”; informatorka też chodziła. Ludzie chowali gęsi, kaczki i kury. Teraz to się nikomu nic nie chce. Były różne psoty i zabawy. W karnawale pieczono pączki, chruściki (nazywane też faworkami). Śpiewało się podczas tych spotkań piosenki.</p> <p>Pączki pieczono obowiązkowo na ostatni czwartek karnawału i chyba dlatego dzień ten nazywano „Tłusty czwartek”. Na ostatnie przed Popielcem dni karnawału, czyli „ostatki” również pieczono pączki, gotowano golonki, bigos. Na „podkoziołek” zawsze była zabawa. Bawiono się hucznie do północy, bo od Środy Popielcowej zaczynał się Wielki Post.</p>
12.	Topienie Marzanny	Myślę, że dzieci w szkole się w to bawią.
13.	Środa Popielcowa	<p>Tego dnia zaczyna się Wielki Post. Ksiądz w kościele posypuje głowy popiołem. Nie je się także potraw mięsnych. Obowiązuje ścisły post podobnie jak w Wielki Piątek.</p> <p>Je się tego dnia postne rzeczy; jakąś rybę, śledzia; dawniej poszczono tego dnia inaczej; zjadło się kawałek chleba, jakąś polewkę.</p> <p>Informatorka pamięta zwyczaj, który funkcjonował jeszcze w latach 60-70. XX wieku. Przypinano dla żartu woreczki</p>

		z popiołem. Nie wie dlaczego się to odbywało, ale chyba dlatego aby ludziom przypomnieć o poście.
14.	Śródpoście	Samo pojęcie – nieznane. Nie robi się zabaw, nie ma też wesel, podobnie jak w adwencie.
15.	Niedziela Palmowa	Z palmami idzie się do kościoła. Palmy robi się z bazi, kwiatów, zielonych gałązek brzozy, gryczpanu (bukszpanu). Po poświęceniu palmy zabiera się do domu i przechowuje przez cały rok. Potem palmę pali się w piecu, gdyż święconego się nie wyrzuca.
16.	Triduum Paschalne	To są ostatnie trzy dni przed Wielkanocą, od Wielkiego Czwartku do Wielkiej Soboty. Przede wszystkim ma to wymiar kościelny. W Wielki Piątek adoracja Pana Jezusa złożonego w grobie. Przygotowuje się święconkę oraz inne rzeczy do jedzenia. Dawniej zabijano parę dni przed Wielkanocą świnię, aby na święta były świeże wędliny i szynka oraz mięso. Bo na Wielkanoc musiało być dobre jedzenie, nawet jak w ciągu roku było skromnie, czy nawet biednie. W Wielki Piątek dawniej był żywy zwyczaj pod nazwą „boże rany”. Teraz już to raczej nie funkcjonuje.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	Święcenie pokarmów odbywa się przy krzyżu we wsi, który usytuowany jest w środku wsi. Nabożeństwa majowe odbywają się w kościele. Dawniej wkładano do koszyków prawie całe świąteczne jedzenie. Obecnie są to ilości symboliczne. Do koszyczka wkładana jest szynka, różne kielbasy, biała kielbasa parzona, baranek z masła robiony we foremce, kawałek placka, czy babki, jajka, sól i pieprz, chleb. Jaja malowane w cebuli (kolor brązowy, ceglasty), ozimie (zielonym życie). Rezurekcja w Obrzycku jest rano, o godz. 6.00. W Słopanowie (kościół filialny) odprawia się w Wielką Sobotę, wieczorem o 21.00.

		<p>Śniadanie Wielkanocne rozpoczyna się od dzielenia się jajkiem i święconym oraz składaniem życzeń. Na śniadanie je się jajka, szynkę gotowaną i szynkę wędzoną surową, kielbasę białą, sałatkę warzywną. Na Wielkanoc zawsze musiały być wędliny czy szynka. W Niedzielę Wielkanocną raczej nie gotuje się obiadu. Zjada się mięso czy wędliny przygotowane wcześniej.</p> <p>Ciasta: serniki, babka piaskowa (na proszku); mazurki;</p> <p>Dzieciom „Zajac” przynosi słodycze. Robi (-ło) się gniazdka w ogrodzie, na podwórku i wkłada się do nich słodycze.</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	<p>Nazywa się od zwyczaju oblewania wodą „lanym poniedziałkiem”. Zwyczaj chodzenia „z misiem” owiniętym w słomę, informatorka określiła jako bardzo odległy w czasie. Przypomina sobie, że taki zwyczaj funkcjonował, ale zaraz w okresie po II wojnie światowej, a później już nie. Nie potrafiła jednak określić, kiedy to zanikło.</p>
19.	Zielone Świątki	<p>Pamięta zwyczaj strojenia (majenia) domów na Zielone Świątki; przynosiło się tatarak (taterze) i gałązki brzoźki. W środku wsi był kiedyś stawek. Może to z jakieś 10 lat temu zanikło.</p>
20.	Boże Ciało	<p>W Obrzycku odbywa się procesja na Boże Ciało. Przygotowywane są 4 ołtarze. Do dziś przynosi się zielone, brzożowe gałązki z ołtarza i wkłada w warzywnik, aby kapusty nie zjadły robaki. Ludzie wierzyli, że przyniesie to dobre plony oraz że nie będzie szkodników. Zresztą, już mało kto sadi kapustę na wsi, nikomu już nic się nie chce (ponownie podkreśliła ponownie informatorka). Wolą kupić w sklepie i się nie napracować.</p> <p>Na koniec oktawy przygotowywane są wianuszki z ziół. Są to polne zioła; w zasadzie już wianuszków nikt nie plecie, jak twierdziła informatorka. Wianki robi z dziurawca, dziewanny, mięty, drobne kwiatki (generalnie polne zioła). Wianki wisały w domu cały rok, a potem były palone. Nie wyrzucało się</p>

21.	św. Jana	Wianki to w Zielonejgórze puszczają dzieci i młodzież na Warcie.
22.	MB Zielnej	Na dzień 15 sierpnia idzie się z warzywami, kwiatami, ziołami (zbieranymi w dużej mierze na łące) do kościoła, aby podziękować Matce Boskiej za zebrane plony, za opiekę i błogosławieństwo. Raczej ludzie chodzą. 15 sierpnia odbywa się w Chojnie (gm. Wronki) święcenie ziół.
23.	MB Siewnej	Nie pamiętają zwyczaju używania do siewu święconego ziarna, ani święcenia wodą ziarna przed siewem.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Zapala się znicze i sprząta groby na Dzień Wszystkich Świętych oraz na Dzień Zaduszny, czyli Zaduszki (2 listopada).
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.

Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe

1.	Narodziny i chrzest	<p>Dawniej kobiety rodziły w domach. Informatorka również urodziła się w domu 3 dzieci (w 1948 roku, 1951 oraz 1955). Pomagała jej akuszerka pochodząca z Obrzycka.</p> <p>Kobieta w ciąży musiała uważać, ale generalnie kobiety normalnie musiały pracować. Nie wolno było kobiecie ciężarnej patrzeć w ogień, bo mogło dziecko urodzić się ze znamieniem. Dawniej (jeszcze w latach 60. XX wieku) kobiety kilka tygodni po porodzie chodziły „do wyvodu”, tzn. do poświęcenia w kościele. Nie można było do czasu wyvodu wychodzić z dzieckiem z domu. Tak samo kobieta nie mogła uczestniczyć we Mszy św.. Informatorka też chodziła do wyvodu. 2 tygodnie do chrztu nie mogła wychodzić z domu. Nie wie dlaczego taki obrzęd się odbywał? I nie orientuje się kiedy to wszystko zanikło.</p>
----	---------------------	---

		<p>Rodzicami chrzestnymi byli ludzie starsi, dziadkowie, którzy sami (bez rodziców) zanosili dziecko do chrztu, do kościoła. Wszystko to dawniej bywało o wiele skromniejsze. Teraz wybiera się na rodziców chrzestnych ludzi młodych, najczęściej z najbliższej rodziny.</p> <p>Dziecko miało w wózku włożony medalik z Matką Boską oraz zawiązywano również czerwoną wstążeczkę, ..” aby nikt dziecka nie zauroczył i aby dziecko nie chorowało”. Nadal tak ludzie czynią.</p> <p>Gdy dziecko skończy roczek to ma do wyboru położone przedmioty na stole; książkę, różaniec, pieniążek, kieliszek. Zależnie, jaki przedmiot dziecko wybierze, wróży się co do przyszłości dziecka.</p>
2.	Ślub i wesele	<p>Owszem dawniej, czasem i teraz, istniały osoby, które „kojarzyły małżeństwa”. Taką osobę nazywało się faktorem. Najczęściej jednak ludzie sami się zapoznają. Jakiś czas przed weselem odbywały się zaręczyny, no i dalej były tzw. „zmówiny” czyli umawianie się co do wesela pomiędzy rodzicami. Myślę, że teraz jest podobnie.</p> <p>Dawniej wesela były w domu panny młodej. Ludzie robili jedzenie w domu a tańce jak było ciepło odbywały się w namiocie, albo wiacie przykrytej brezentem na wypadek deszczu, na świeżym powietrzu. Można było wypożyczyć drewnianą podłogę. Gdy wesele było zimą, to wszystko odbywało się w domu. Zresztą wesela dawniej były mniejsze, bardziej kameralne. Wesela odbywały się także w świetlicy, tu w Piotrowie. Teraz to wszyscy wesela robią w lokalach (od 20-30 lat).</p> <p>Znany jest zwyczaj tłuczenia przed domem panny młodej szkła, butelek, na szczęście, nazywany „polteram”, „pulteram” (różnie ludzie to nazywają). Jak informatorka wychodziła za mąż, najpierw był ślub cywilny, a potem ślub kościelny. Czasem</p>

		<p>rano był ślub w urzędzie, a po południu w kościele. Teraz ślub zawarty w kościele jest też ważny wobec prawa państwowego.</p> <p>Młodych przybyłych z kościoła wita się chlebem i solą. Wracających z kościoła zatrzymuje się bramami po drodze, aby dalej przejechać, młodzi muszą wykupić się wódką (jak dorośli zatrzymywali), albo pieniążkami (jak dzieci). Jak wracano dawniej bryczkami z kościoła, byli zatrzymywani w kilku miejscach. Bryczki i konie musiały być pięknie przystrojone kwiatami i wstążkami.</p> <p>Oczepiny są o godz. 24.00, są też podziękowania dla rodziców. Dnia następnego były poprawiny, czasami teraz też tak jest. Do tańca przygrywała dawniej kapela – zespół muzyczny. Grali na akordeonie, skrzypcach, trąbce, perkusji.</p> <p>Czasem na wesela i to jeszcze do dziś w gości przychodziła baba z dziadem (przebrani na odwrot), po to aby trochę bałaganu narobić oraz pożartować.</p>
3.	Śmierć i pogrzeb	<p>Jeszcze ze 30 lat temu, w latach 80. XX wieku ciało zmarłego przechowywano, z reguły przez 3 dni, do czasu pogrzebu w domu. Każdego wieczoru, przed pogrzebem zbierano się w domu, by odmawiać różaniec za duszę zmarłego mieszkańca wsi. Teraz przy kościele w Obrzycku jest kaplica przedpogrzebowa. Obecnie mieszkańcy zbierają się w domu zmarłego i odmawiają za jego duszę różaniec. Modlitwa ta jest również odmawiana przed samym pogrzebem. Zmarłego z domu wynoszono nogami do przodu. Wcześniej rodzina żegnała się ze zmarłym. Ksiądz czekał na kondukt, koło figury Matki Boskiej w Zielonejgórze i dalej prowadził zmarłego. Teraz już nie ma takiego zwyczaju. Trumna wieziona była konnym karawanem. Cmentarz grzebalny znajduje się w Obrzycku, za kościołem śś. Piotra i Pawła. Zawsze zatrzymywano się przy krzyżu, aby się pomodlić i pożegnać zmarłego. Obecnie ciała zmarłych do czasu pogrzebu</p>

		<p>przechowywane są także w kostnicach przyszpitalnych.</p> <p>Istnieje taki przesąd, aby zmarły nie leżał przez niedzielę w domu, bo może pociągnąć za sobą kogoś następnego z rodziny albo wśród znajomych. Nadal ten przesąd jest aktualny.</p>
4.	Inne zjawiska	<p>W kościele w Obrzycku, na początku zniw odbywa się święcenie bochna chleba. Po to aby udało się szczęśliwie sprzątnąć wszystkie plony z pól. Chleb ten jest krojony i dzielony pomiędzy wszystkich obecnych w kościele.</p>
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		Brak informacji.
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		<ul style="list-style-type: none"> - szare kluchy ze skwarkami, kapustą i boczkiem - pyry z gzikiem - pierogi z kapustą i grzybami - placki ziemniaczane, czyli plyndze - czernina z kaczki z kluskami z ziemniaków, dawniej sama chowała, a teraz już nie ma z czego ugotować - zupa mleczna (na śniadanie) - patrz także potrawy świąteczne
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		Brak informacji.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	<p>Na środku placu wiejskiego stoi drewniany krzyż, w małym ogródku z niskich sztachet. Tu się odbywa święcenie pokarmów. Na północno-zachodnim krańcu tego placu usytuowany jest kościół poewangelicki, który jest obecnie kościołem filialnym dla parafii w Obrzycku. Wokół kościoła</p>

		pierwotnie usytuowany był cmentarz. Upamiętnione to zostało krzyżem, który postawiono po południowo-zachodniej stronie kościoła. Na tabliczce informacja o miejscu spoczynku w językach polskim i niemieckim.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	Ludzie jeżdżą indywidualnie do Częstochowy. Są też organizowane pielgrzymki przez parafię do Lichenia, Częstochowy, czy Rokitna, Gostynia, a także autokarowe poza granice kraju. Ostatnio była też pielgrzymka „Śladami Ojca Świętego”.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	Chodzą piesze pielgrzymki do Biezdrowa, na 14 września, dzień Podwyższenia Krzyża Świętego.
6.	Lokalne odpusty	W Otorowie Jest obraz Matki Bożej – odpust 15 sierpnia; od jakiegoś czasu, na 15 sierpnia, w Chojnie jest święcenie ziół Odpust w Biezdrowie – 14 września. W Obrzycku – w św. patronów – Piotra i Pawła oraz na św. Karola. W Piotrowie jest odpust zawsze 1,5 tygodnia po uroczystości Bożego Ciała.

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	Z reguły odbywają się na początku września. Dawniej dożynki odbywały się w każdej wsi. Od jakiegoś czasu odbywają się dożynki gminno-parafialne, na tzw. „Plendzu”, czyli na placu nad Samą, za kościołem ewangelickim. Często na nich występuje kapela Braci Orlików. Najpierw odprawiana jest dziękczynna Msza Św. Wybierany jest starosta i staroscina dożynek, z reguły z tych najlepszych gospodarzy. Każda wieś przygotowuje odrębne wieńce dożynkowe i piecze swój chleb.
----	---------	--

		Dawniej to ludzie piekli chleb w domu, teraz to raczej zamawiają w piekarni. W organizację dożynek włączają się władze Gminy, Kółko Rolnicze, Koła Gospodyń, szkoły, zespoły artystyczne. Zawsze jest korowód wieńców, maszyn rolniczych, zwierząt, itp. Różne występy artystyczne, konkursy, jedzenie, kiełbasy, bigos, itd., a na zakończenie jest zabawa.
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	Dni Obrzycka – przełom VI/VII – różne imprezy odbywają się od piątku do niedzieli. W Obrzycku, w szkole obchodzony jest Dzień Dziecka, Dzień Matki i Dzień Ojca, a także Dzień Babci i Dziadka. Organizują te uroczystości Rada Sołecka i Rada Rodziców.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	We wsi było Koło Gospodyń Wiejskich, ale się rozpadło, jak starsze panie „poumierały”. W świetlicy, we wsi organizowana jest wigilia dla starszych (Rada Sołecka).